

ISTORIJAT MEDICINE I ZDRAVSTVENE NEGE HISTORY OF MEDICINE AND HEALTH CARE

PODACI O AUTORU: Gordana Dragošev
KC Niš Centar za anesteziologiju i reanimatologiju, UINARS

EDUKACIJA MEDICINSKIH SESTARA INTENZIVNIH NEGA, ANESTEZIJE I REANIMACIJE U SRBIJI - juce, danas, sutra

NURSING EDUCATION IN ICU, ANESTHESIA AND RESUSCITATION IN SERBIA –
yesterday, today, tomorrow

SAŽETAK

Kontinuirana edukacija je definisana kao sinonim celoživotnog učenja ili stručnog usavršavanja. Ostale definicije uključuju profesionalni razvoj ili profesionalno učenje kao „nastavne aktivnosti dizajnirane da povećaju znanje, veštine i stavove medicinskih sestara i time obogate doprinos medicinskih sestara kvalitetu zdravstvene zaštite“. Aktivnosti kontinuirane edukacije mogu imati formu povratka na formalni stepen obrazovanja – studiranje ili neformalni oblik učenja, kao što je pohađanje seminara za profesionalni razvoj, odnosno razvoj van fakulteta. Nakon zavšetka strukovnih i/ili akademskih studija sasvim je sigurno da medicinska sestra nije stekla potrebne veštine i znanja za rad u jedinici intenzivne nege, anestezije i reanimacije. Zato u razvijenim zemljama i uređenim programima obrazovanja medicinske sestre nastavljaju obrazovanje na specijalističkim studijama za zvanje medicinske sestre specijaliste intenzivne nege ili zvanje medicinska sestra specijalista anestezije i reanimacije. I to nije sve, nakon sticanja zvanja medicinska sestra specijalista intenzivne nege ili specijalista anestezije i reanimacije sledi angažovanje na neformalnim programima obrazovanja odnosno kontinuirana edukacija kao preduslov za ispunjenje obnove licence za samostalan rad. **2007. godine u Srbiji formirano je Nacionalno Udruženje medicinskih sestara – tehničara intenzivnih nega, anestezije i reanimacije Srbije (UINARS) sa ciljem da se programi kontinuirane edukacije i obrazovanja medicinskih sestara intenzivnih nega, anestezije i reanimacije u Srbiji usklade sa evropskim i svetskim savremenim standardima.** Svi dosadašnji naponi Udruženja UINARS za unapređenje programa edukacije i obrazovanja medicinskih sestara intenzivnih nega, anestezije i reanimacije u Srbiju su vidljivi, merljivi, priznati, poznati i poštovani u Srbiji, region, Evropi i svetu. U Srbiji 2013. nije razvijen Nacionalni standard edukacije medicinskih sestara intenzivnih nega, anestezije i reanimacije, a specijalistički obrazovni program je u povoju. Strukovne asocijacije medicinskih sestara intenzivnih nega Srbije nalaze se na raskrsnici Nacionalnih pravilnika i evropskih standarda kontinuirane edukacije koji se razlikuju u sadržaju i obimu. Vreme koje je pred nama nametnuće potrebu razvoja Nacionalnih standarda za obrazovanje i edukaciju medicinskih sestara intenzivnih nega, anestezije i reanimacije u čijoj izradi zasigurno učestvovaće i Udruženje UINARS. **Ključne reči:** edukacija, medicinske sestre, intenzivna nega, anestezija, reanimacija, Srbija.

ABSTRACT

Continuing education is defined as a synonym for lifelong learning and professional development. Other definitions include professional development or professional learning as "learning activities designed to increase knowledge, skills and attitudes of Nurses and therefore enrich the Nurses' contribution to quality health care". Continuing education activities may take the form of a return to the formal education level - study or informal forms of learning, such as attending to seminars for professional development, i.e. development outside the university. After the end of vocational and / or academic studies, it is certain that the Nurse didn't acquire the necessary skills and knowledge for work in the intensive care unit, anesthesia and resuscitation services. That is why in developed countries and regulated educational programs Nurses continue education in specialized studies for the title of Nurse critical care specialist or Nurse anesthesia and resuscitation specialist. And that's not all. After obtaining the title of Nurse critical care specialist or Nurse anesthesia and resuscitation specialist follows engaging in informal education programs and continuing education as a precondition for renewal of a Nurses license for independent work. **2007th. in Serbia formed the National Association of Nurses - Technicians of intensive care, anesthesia and resuscitation of Serbia (UINARS) with one of aim to establish in line programs of continuing education and training for intensive care, anesthesia and resuscitation Nurses in Serbia with European and international modern standards.** All UINARS efforts till today in promotion of programs of education and training intensive care, anesthesia and resuscitation Nurses in Serbia are visible, measurable, recognized, known and respected in Serbia, the region and Europe. In Serbia 2013th yet not developed national standards of education for intensive care, anesthesia and resuscitation Nurses and specialized educational programs are in infancy. Professional associations of Nurses of intensive care in Serbia are at the crossroad of national regulations and European standards of continuing education that vary in their content and scope. The time upon us impose the need for development of national standards for education and training of intensive care, anesthesia and resuscitation Nurses in which drafting will definitely participate and UINARS.

Key words: education, nurse, intensive care, anesthesia, reanimation, Serbia.

AKTUELNA SITUACIJA U SRBIJI

Medicinske sestre intenzivnih nega, anestezije i reanimacije moraju da poseduju duh istraživanja i učenja koje se prostire daleko izvan zidova fakulteta na kom su uspostavljeni samo temelji profesionalne prakse.

Medicinske sestre treba da se zapitaju kakve će jedinice intenzivne nege, anestezije i reanimacije biti za 30 ili 40 godina, koliko je prosečan radni staž medicinske sestre. Pre nego se postavi ovo pitanje treba se uzeti u obzir dinamika dosadašnjeg razvoja ovih jedinica i pokušati predvideti koliko će današnje znanje medicinskih sestara tada biti prepoznato, potrebno i prihvatljivo.

Integracija znanja i veština dovodi do zadovoljstva i profesionalnog razvoja medicinskih sestara intenzivnih nega, anestezije i reanimacije. Iz ovih razloga, kontinuirana edukacija može se posmatrati kao most ka savršenstvu i izuzetnosti medicinskih sestara jedinica intenzivne nege, anestezije i reanimacije.

Edukacija medicinskih sestara intenzivnih nega, anestezije i reanimacije u Srbiji do 2000: U Srbiji do 2000. godine za edukaciju medicinskih sestara anestezije, reanimacije i transfuzije bilo je nadležno profesionalno strukovno udruženje prepoznatljivog naziva ART (**A**nestezija **R**eanimacija **T**ransfuzija). Kako se u samom nazivu udruženja može prepoznati polje delovanja ove strukovne asocijacije, tako se može uočiti da edukacija medicinskih sestara intenzivnih nega nije primarno obuhvaćena profesionalnim delovanjem ovog strukovnog udruženja. Do 2000. godine medicinske sestre intenzivnih nega, anestezije i reanimacije Srbije nisu bile član nijedne evropske i svetske strukovne asocijacije iako su u ovom periodu već uveliko bile formirane IFNA i EfCCNa.

Edukacija medicinskih sestara intenzivnih nega, anestezije i reanimacije u Srbiji od 2000: U periodu od 2000. do 2010 godine u Srbiji dolazi do naglog širenja ideje jačanja strukovnog udruživanja medicinskih sestara intenzivnih nega, anestezije i reanimacije tako da u ovom periodu dolazi do formiranja više Sekcija i Udruženja za ove medicinske sestre i tehničare.

Jedina strukovna asocijacija u Srbiji koja je integrisala edukaciju medicinskih sestara intenzivnih nega, anestezije i reanimacije u jedno udruženje jeste Udruženje UINARS. Pored interne nacionalne integracije Udruženje UINARS ubrzano se integrisalo u sva regionalna, evropska i svetska profesionalna udruženja medicinskih sestara intenzivnih nega, anestezije i reanimacije.

Udruženje UINARS od samog osnivanja nastupilo je profesionalno i proaktivno u planiranju i organizovanju programa edukacije za medicinske sestre intenzivnih nega, anestezije i reanimacije u Srbiji, a rezultati rada su postali vidljivi, merljivi, priznati, poznati i poštovani u Srbiji, region, Evropi i svetu.

PLANOVI ZA BUDUĆNOST

Kroz kolaborativnu saradnju treba nastojati napraviti edukativni programi koji garantuju znanje i kompetencije sestrijskog rada u budućnosti. Taj edukativni program treba imati za cilj da unapredi posao medicinske sestre, standardizuje znanje i kliničke kompetencije za intenzivnu negu, anesteziju i reanimaciju. Neophodno je napraviti plan i program kontinuirane edukacije koji uključuje sledećih sedam ključnih preporuka po uzoru na preporuke Engleske nacionalne mreža intenzivnih nega 2008.

1. Edukativni programi treba da:

- Budu dostupni medicinskim sestrama koje rade u intenzivnoj nezi, anesteziji i reanimaciji;
- Budu raspoloživi kroz modularnost i fleksibilnost;
- Obuhvataju principe i isporučenu strategiju;
- Imaju obaveznost kontinuiranosti i konzistencije;
- Isporučuju učenja kroz metode prakse;
- Isporučuju edukaciju, znanja i veštine kroz akreditaciju, učenje i procese;
- Pripremaju medicinske sestre za nacionalne standarde intenzivne nege, anestezije i reanimacije.

2. Nastavni plan treba da:

- Obuhvati teoretsko znanje i praktične veštine;
- Ima holističko zadovoljstvo što je specijalistički specifično;

3. Procena procesa edukacije može da:

- Uključuje teoriju i praksu –kompetentne elemente;
- Ima standardne nacionalno prepoznatljive standarde i kompetencije;
- Obuhvata strategije, odnos medicinskih sestara i mentora;
- Ima kliničke mentore koji su kvalifikovani za intenzivnu negu, anesteziju i reanimaciju i koji imaju kliničkog iskustva.

4. Akademski provajderi treba da:

- Budu profesionalni u teoriji, uključujući istraživanja i evidentiranje baze prakse;
- Budu klinički sigurni i kompetentni sa praktičnim iskustvom.

5. Medicinske sestre moraju:

- Biti licencirani profesionalci;
- Podržati kontinuiranu edukaciju za sve kliničke grane medicine.

6. Mentori-asistenti moraju:

- Koristiti standarde regularnog bodovanja;
- Demonstrirati profesionalnu praksu intenzivne nege.

7. Zdravstvena nega, menadžeri/zaposleni treba da:

- Podržava program profesionalne prakse;
- Redovno održava trening vežbe;
- Identifikovati specifične potrebe osoblja intenzivne nege, anestezije i reanimacije;
- Dizajniranje odgovornosti za medicinsku sestru koja će implementirati edukativne strategije u jedinicama intenzivne nege, anestezije i reanimacije.

ZAKLJUČAK

Problematika Kontinuirane edukacije definitivno prevazilazi obim jednog preglednog rada. Od vremena Hipokratove i Florence Nightingale zakletve do danas obim znanja koji je potreban zdravstvenim radnicima drastično se povećao. Samo bavljenje medicinom i sestrinštvom, prema iskustvima razvijenih zemalja (pre svega SAD), nije dovoljno da garantuje vrhunsku uslugu bolesniku. U tom smislu KME ili još bolje, KPR (kontinualni profesionalni razvoj) postali su imperativ savremene medicine i sestrinštva. Pregledom literature i Globalnih standarda razvoja KE medicinskih sestara u najkraćim crtama prikazana je sadašnja situacija u oblasti KME. U ovom stručnom članku je dat samo okvir trenutnog stanja u oblasti KME, sa naglaskom na foriranje programa KME za budućnost.njenoj zakonskoj obavezi.

LITERATURA – REFERENCE

1. Dragošev G., Intenzivna nega – savremeni principi, Niš, 2013.
2. Health Professions Education: A Bridge to Quality, Institute of Medicine of the National Academies. 2003.
3. Scope and Standards of Practice for Nursing Professional Development. American Nurses Association. 2000.
4. Detailed descriptions available in the ANCC Manual for Accreditation as an Approver or Provider of Continuing Nursing Education 2006.
5. Code of Ethics for Nurses with Interpretive Statements, American Nurses Association. 2001.
6. Critical Care Med 2006. Vol 34, No. 7. Organizational climate and intensive care unit nurses' intention to leave. Lippincott, Williams & Wilkins.